

Център за изследвания
и политики за жените

Духовни и делови пътища на Европейска София

ДИСКУСИОННИ ФОРУМИ - ИНФОРМАЦИОННА БРОШУРА

Проектът „Духовни и делови
пътища на Европейска София“
се изпълнява с финансовата подкрепа
на Столична община,
Програма Европа 2019

Проектът

Духовни и делови пътища на Европейска София

се изпълнява от Фондация
„Център за изследвания
и политики за жените“ (ЦИПЖ)
www.cwsp.bg от 1 март до 31 юли 2019 г.
с финансовата подкрепа на Столична община,
Програма Европа 2019 evropa-so.bg.

*Център за изследвания
и политики за жените*

Програма Европа, свързана с членството на България в Европейския съюз, е иновативна инициатива на Столична община за утвърждаване на европейската значимост на град София.

Програмата подпомага гражданите на столицата да се запознаят с и да получат достъп до разнообразни (и определяни като добри) европейски граждански практики. За дванадесетте години от съществуването ѝ финансова подкрепа в столичния град са получили 528 неправителствени организации и 351 проекта. Основните им дейности са насочени към развитие на местната общност чрез създаване и укрепване на взаимодействието между структурите на гражданското общество и органите на местна власт. Подкрепените проекти имат за цел предизвикване на публичен дебат по въпроси от обществен интерес; застъпничество за определени каузи; насърчаване на иновативни инициативи в публичния сектор; подобряване на информираността на местната общност по важни за развитието на общината въпроси; постигането на комуникационни приоритети на Столична община и др.

Фондация „Център за изследвания и политики за жените“ (ЦИПЖ) си сътрудничи с Програмата за втори път.

През 2016 г. в партньорство със Столична библиотека ЦИПЖ реализира проекта **„Равенство за местно развитие - приносът на общността“**. Целта му бе да допринесе за прилагането в столицата на политиките за равнопоставеност на половете чрез пилотна инициатива, заимствана от опита на държави членки на ЕС. Тя включва създаване на форум на НПО, граждани и представители на местното самоуправление по определени теми, свързани с определени проблеми на жените и на мъжете, и възможностите за решаването им от страна на местната власт.

През 2016 г. дискуссионните теми бяха:

- сигурност и безопасност на жените и момичетата в столичния град;
- превенция и борба със социално значимите заболявания в областта на репродуктивното здраве;
- усъвършенстване прилагането на мерки в областта на икономиката и социалната политика на местно равнище.

**РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЕ,
ПРЕВЕНЦИЯ И БОРБА СЪС
СОЦИАЛНО ЗНАЧИМИТЕ
ЗАБОЛЯВАНИЯ**

ПРОГРАМА
Европа
СТОЛИЧНА ОБЩИНА

Проект "Равенство за местно развитие - приносът на общността" се изпълнява с финансовата поддръжка на Столична община, Програма Европа 2016

Информационните брошури, изготвени в резултат на проекта и разпространени сред НПО и общинските културни институти, са поместени и на интернет страницата на ЦИПЖ <http://www.cwsp.bg/htmls/page.php?category=602&id=1231&page=4>, а една от проведените дискусии - на канала за видео споделяне на ЦИПЖ: <https://www.youtube.com/watch?v=0fyEDxA0Ia0>.

Проектът **„Духовни и делови пътица на Европейска София“** се реализира в проектна област 1 на Програма Европа 2019 на Столична община: подпомагане на партньорството между структурите на гражданското общество и органите на местната власт при създаване и прилагане на европейски политики и добри практики, насочени към повишаване качеството на живот в столицата.

На практика той продължава предходната инициатива на ЦИПЖ като форум на НПО, граждани и представители на местното самоуправление по определени теми, като тази година те третира **икономическите и културни аспекти и измерения на живота в София от гледна точка на жените и техния принос към развитието на града.**

Проектните дейности са насочени към представители на неправителствени организации с дейности сред различни целеви групи жени; представители на организации с интерес към историята и духовното развитие на столичния град; организации, които се занимават с предприемачество, и към туристическия бранш в София.

При реализирането на проекта се проведеха три дискуссионни форума, свързани с живота, проблемите и приноса на жените:

- **„Делови пътица на европейска София“** – обсъждане на нови икономически възможности за женско предприемачество, в това число в областта на туризма, както и на ролята, мястото и приноса на жените за икономическия просперитет на столицата;
- **„Духовни пътица на европейска София“** – запознаване с предхристиянската и раннохристиянската история на нашия град, с мястото на жените в изграждането на новата цивилизация по нашите земи и насърчаване представянето на тези знания пред столичани и гостите на столицата;
- **„Приносът на жените за духовното и социалното развитие на София“** – дискусия за паметните места в града, свързани с личната и професионалната съдба на забележителни жени, подтикнали развитието на града и на българското общество през XX век.

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ ЗА ЖЕНИТЕ, КОИТО СЪЗДАВАТ ДЕЛОВИЯ ОБЛИК НА НАШИЯ ГРАД

Жените са 52% от европейското население, но са само една трета от самостоятелно заетите лица или от всички предприемачи в Европейския съюз. Сред предприемачите в България жените са също около 30%. Жените предприемачи са: „жените, които създават бизнес, в който притежават по-голямата част, и които взимат решенията, рискуват и го управляват всекидневно“. Общата тенденция в Европа е по-малко жени да стартират бизнес в сравнение с мъжете, както и по-малко жени да имат намерение да започнат бизнес. Ето защо жените представляват **огромен предприемачески потенциал** в Европа и са от ключово значение и активен участник в европейските и в националните стратегии за икономически растеж. Европейската практика извежда като основни мотиви за стартиране на бизнес от страна на жените „откриване на благоприятна пазарна възможност“. Много жени, които познават добре дадено производство, технология, продукт/услуга, сектор, пазар или пазарна ниша, могат да преценят потенциала си в посока за стартиране на нов или самостоятелен бизнес. Европейската комисия насърчава женското предприемачество и насърчава националните правителства да изграждат подкрепяща бизнес среда.

Общинският гаранционен фонд за малки и средни предприятия е уникален финансов инструмент на Столична община, който от 2018 г. има специален акцент в подкрепа на жените предприемачи. Дейността му бе представена от Александър Сарафов пред присъстващите в дискусияния форум представители на Министерство на труда и социалната политика, Столична община, жени предприемачи от столицата, неправителствени организации и изследователи, които работят по въпросите на женското предприемачество в България. Деница Андонова, предприемач, сподели своя опит от работа с фонда и пътя ѝ до развитието на успешен малък бизнес в България.

Гаранциите по Програмата за финансиране на иновативни и стартиращи предприятия в Столична община също са една добра възможност за осъществяване на иновативни бизнес идеи. Допъл-

нителни предимства по тази програма се дават на проекти на жени предприемачи със завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“ в сферата на проекта; проекти на лица до 35 г. и на лица над 50 г., както и проекти със социален и екологичен ефект от реализацията на предприемаческата иновативна идея. Повече информация за Програмата може да бъде намерена на <https://ogf-sofia.com/>.

Форумът повдигна важни въпроси, свързани със състоянието и бъдещето на женското предприемачество в България. Подкрепата чрез финансови инструменти, като Общинския гаранционен фонд, е много важна първа стъпка, която трябва да се популяризира повече. Все още подобни финансови възможности са малко познати за широката публика, а практиката на фонда показва, че подкрепата под формата на грантови схеми има положителен ефект за развитие. Едва 1% от получилите финансова помощ под формата на обезпечение по кредити не успяват да изпълнят финансовите си задължения, а за останалите 99% бенефициенти този финансов инструмент е сериозна подкрепа, която помага за осъществяването на бизнес идеите им.

Много от по-опитните жени предприемачи на форума потвърдиха, че пътят им не винаги е бил лесен, но тези, които работят с по-стойностно и настойчивост и вярват в идеите си, не бива да се отказват. Взаимната подкрепа на жените предприемачи в България

чрез повече подобни дискусии, в които ще намерят място добрите практики и научените уроци в годините, е това, което със сигурност ще повлияе на средата и ще мотивира и окуражи повече млади жени да поемат по пътя на предприемачеството в България.

На форума участниците се обединиха около няколко основни извода:

➤ Женското предприемачество в България има нужда от различни форми на подкрепа от местната и националната власт, от бизнеса и други актьори.

➤ Необходимо е редовно да се събират и популяризират данни по пол от различни източници, които подкрепят предприемачеството, за да се идентифицират точно проблемните области и да се планират политики както на общинско, така и на национално ниво.

➤ Необходимо е да се популяризират повече добрите практики на жени от различни поколения, успели да създадат и поддържат свой бизнес в България. Това би дало увереност и на други жени, особено младите, които имат добри идеи, но все още срещат трудности, поради стереотипи в обществото, недоверие от страна на семействата си, трудности при съвместяване на семейния и професионалния живот – да ги реализират, като особено насърчителен ролеви модел могат да бъдат жените, реализирали се в така наречените „мъжки сфери на бизнес“.

Международният ден на жените предприемачи, който се отбелязва на 19 ноември в над 144 държави по цял свят, е добра възможност ежегодно да се оказва внимание на приноса на жените за деловия облик на нашия град.

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ ЗА ПРИНОСА НА ЖЕНИТЕ В ИСТОРИЯТА НА ПРЕДХРИСТИЯНСКА И РАННОХРИСТИЯНСКА СЕРДИКА, ПОЛОЖИЛИ ОСНОВИТЕ НА ДУХОВНИЯ ОБЛИК НА НАШИЯ ГРАД

„Сердика – Средец – Триадница – София е един от европейските градове с най-богата и най-неизследвана история. Няма да е пресилено, ако се каже, че историята на София до 809 г., а и след това, чак до Освобождението и избирането на града за българска столица (1879 г.), е едно обширно „бяло поле“ както в специализираната, така и в популярната литература“, твърди доц. д-р Веселина Вачкова във виртуалния пътеводител на София <http://sofiamuseum.bg>, изготвен с финансовата подкрепа на Столична община.

На дискусияния форум, посветен на античната история на Сердика и на приноса на жените за изграждането на духовния облик на нашия град, тя запозна присъстващите изследователи, представители на неправителствени организации, на Столична об-

щина и на туристическия бранш от София, с мястото и ролята на града ни в духовния и политически живот на Стария свят и в утвърждаването на християнството като водеща световна религия. Макар и за кратко, Сердика е била столица на Римската империя, и то нейната първа християнска столица, и името ѝ се свързва със Сердикийския едикт

на римския император Галерий, т. нар. Едикт на търпимостта/толерантността (*Edictum tolerationis Galerii*) от 311 г., който дава на християнството статут на „законна религия“.

Специално внимание от лекцията и представените 3D реконструкции за археологическият комплекс на територията на община Костинброд, като „люксово предградие“ на императорска Сердика. То включва Пътната станция Скретиска по древната линия „Виа Милитарис“, минаваща от Белград през

София (Сердика) до Истанбул (Константинопол), изградената по-късно в нейна близост късноримска резиденция, която е един от най-големите резиденциални комплекси, известни изобщо в Римската империя. Т. нар. „Ротонда“, която е част от комплекса, вероятно е била светилище на Великата богиня-майка Кибела и е свързана с нейния култ.

Доц. Вачкова представи и историите на жените, които, както изглежда, са живели в двореца – съпругата на Галерий,

автора на Едикта – Галерия Валерия, Констанция, Фауста и Елена – сестрата, съпругата и майката на Константин Велики, и др. По-късната християнска историография създава легенда за предполагаемото влияние на съпругата на император Галерий Галерия Валерия, дъщеря на император Диоклециан, за приемането на Едикта на толерантността. В изворите витае внушението за важното място на жените от двореца в утвърждаването на християнската вяра, както и предположението, че Галерия Валерия е прототип на св. Екатерина. Всъщност животът им може да е илюстрация на древната идея за предаване на властта по линия на царската дъщеря.

Доц. Вачкова се спря по-подробно и на Лозенския свещен хълм и сакралния комплекс от базилика, мавзолей и свещен извор (днес в края на ул. „Д. Хаджикоцев“ в началото на Южния парк). Има основания да се предполага, че света равноапостолна

Елена, майката на император св. Константин, е била родена в Сердика, както и че мощите ѝ са се намирили тук поне до края на IV в., за което свидетелства авторитетна чужда традиция, установена най-късно до XVII в. Според доц. Вачкова „сакралният комплекс в Лозенец е идеално място за реинтегриране на местната традиция с паметта на света Елена“.

Подчертаната „женска линия“ в античната история на София, която е много слабо известна на столичани, направи силно впечатление на присъстващите на форума, които се обединиха около становището, че този блестящ период от развитието на града трябва да бъде още по-добре разкрит и представен на столичани и гостите на София, чрез подходящи регулярни прояви.

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ ЗА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИТЕ ЖЕНИ, СВЪРЗАЛИ ЛИЧНАТА И ПРОФЕСИОНАЛНАТА СИ СЪДБА И ПОДТИКНАЛИ РАЗВИТИЕТО НА НАШИЯ ГРАД И НА БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО ПРЕЗ ХХ ВЕК

През последните няколко години в редица градове на Европа и извън нея стават все по-популярни т. нар. „феминистки разходки“, организирани от неправителствени организации, университетски преподаватели, студенти и ученици, активисти за правата на жените, но и от заинтересовани любители на историята и изследователи, от хора, свързани с туристическия бизнес. Такива градски разходки се провеждат в Лондон и Нюкасл във Великобритания, в Лисабон и Порто в Португалия, в Загреб, Любляна и Истанбул на Балканите, в Калгари в Канада и на други места. Подобна разходка се организира от няколко години и в София. Целта на инициативата е да запознае участниците с паметни места от топографията на даден град, свърза-

ни с историята на жените и женските движения.

Какво могат да разкажат улиците и площадите, сградите, парковете и др. за ежедневието, за борбите и постиженията на жените в миналото и днес? Разходките се опитват да разбият точно тази тишина, с която е обгърната историята на жените, и да пренапише „нейната“ история; да покаже и разкаже за местата, където са родени и живели изтъкнати и позабравени жени с принос към развитието на обществото, които са работили, за да направят местните общности по-силни и жизнеспособни.

В дискуссионния форум за паметните места в София, свързани с личната и професионалната съдба на забележителни жени, подтикнали развитието на града ни и на българското общество през 20 век, взеха участие представители на Столичния общински съвет и Столична община, Съюза на българските учители, Българската асоциация на университетските жени и други неправителствени организации, изследователи, активисти и представители на туристически организации от София.

Презентацията на проф. д-р Красимира Даскалова, преподавателка във Философския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, с научни интереси в областта на модерната европейска културна история, и в частност – изследвания върху историята на жените и взаимоотношенията между половете, обхваща няколко значими теми: развитието на академичната дисциплина «история на жените» и как историята на жените в миналото се изучава днес по света; история на движенията за правата на жените в България; дискурсите за образованието на жените в Западна Европа и у нас. Лекторката представи и как се е развивало участието и приносът на жените в определени сфери на дейност и професии като учителството, чиновничеството, медицината, правораздаването и др. Специално внимание бе отделено на приноса на именити учителки в София и България през XIX и XX век за развитието на българското общество

и женското образование в частност.

Проф. Даскалова представи биографиите на забележителни жени, които са работили и творили в София – архитектки, лекарки, общественички, художнички и писателки. Лекторката запозна присъстващите с приноса на Димитрана Иванова, Йорданка Филаретова, Анна Карима, Юлия Малинова, Виктория Ангелова, Екатерина Каравелова, Елисавета Багряна, Яна Язова и още много други. Сред тях има и такива, за които, за съжаление, широката публика все още знае изключително малко. Тяхното дело е останало в сянката на други исторически събития, не се изучава в училище, не е отразено в градската среда чрез паметни плочи и знаци и споменът за повечето от тях тъне в забора. По данни на Общинския културен институт към Столична община „Музей за история на София“ към момента паметните плочи на жени, исторически личности, са само 7-8 % от общия брой паметни плочи и барелефи в София. Много от местата, където са живели и работили талантливите софийнки, остават незабелязани и тази част от историята на града – непозната за широката публика.

Акцент на презентацията бе нуждата да се работи по-активно за съхраняване на паметта за приноса на жените за историята и развитието на София. Един от вариантите е чрез организиране на исторически маршрути – разходки с беседа за живота и делото на тези бележити столичанки, каквито Българската асоциация на университетските жени (БАУЖ) организира периодично. Инициативите за популяризиране на „нейната“ история ще бъдат силен знак на уважение към приноса на жените в културно-историческо отношение, както и последователна стъпка в усилията за привличане на все повече посетители, които

традиционно предпочитат специализирани туристически продукти.

За участниците във форума тази тема трябва да достигне до повече хора: тя е част от нашата българска и градска идентичност и ние би трябвало да я пазим и да я предадем на следващите поколения, които живеят в град с богато културно и историческо наследство, създадено както от мъже, така и от жени.

Ще ни простят ли потомците, ако оставим тези вече почти забравени спомени да бъдат изличени напълно?

Димитрана Иванова (1881-1960), българска учителка и журналистка, активистка за равни права на жените.

От септември 1920 г. до септември 1944 г. е главна редакторка на „Женски глас“. От 1926 г. до 1944 г. е председателка на Българския женски съюз. Бори се за равенство между половете в сферата на образованието, както и за правото на жените юристки да упражняват своята професия като адвокатки и съдии. След дълга борба тя е една от първите българки, на които е признато това право.

Майка на 3 деца (родени през 1916, 1917 и 1918 г.), тя работи

по въпросите на семейството, ролята на съпругата и майката, социалната защита на майчинството и детството и още през 1917-1918 г. става член на Дружеството за борба с детската престъпност. През 1925 г. е сред основателите на Дружеството за защита на децата и членка на борда му до 1935 г.

Участва в изготвянето на законопроект за имуществените взаимоотношения между съпрузите; инициатор е за изменение и допълнение на Закона за общественото осигуряване; член на Българския национален комитет за мир; тя е единствената българка – член на комисии към Обществото на народите.

На сградата в София, в която е живяла, няма възпоменателна плоча.

Център за изследвания и политики за жените

Фондация

„Център за изследвания и политики за жените“

(ЦИПЖ) www.cwsp.bg

е неправителствена организация,
основана в гр. София през 2003 г.,
която работи по проекти,
включващи проучвания, анализи, обучения,
както и изготвя предложения за подобряване
на положението на жените и мъжете
и на политиките за равнопоставеност на половете
на национално и местно ниво.

Нашата мисия е

самостоятелно и в партньорство
със сродни български и международни
неправителствени организации
и граждански сдружения,
както и с националните и местните власти,
обществените организации и културните институти
да насърчаваме и осъществяваме дейности,
насочени към гарантиране
на равнопоставеността на половете
и, по-специално, правата на жените
в икономическата, политическата и социалната сфера.

Уебсайт: www.cwsp.bg

e-mail: cwsp@cwsp.bg

CWSP.bg

@CWSP_bg